

DRUHÁ VÝZVA

zo dňa 2.2.2018

na novelu vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 534/2007 Z.z. zo 16. augusta 2007 o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia a na limity expozície obyvateľov elektromagnetickému žiareniu v životnom prostredí ako aj súvisiacich predpisov v oblasti ochrany zdravia a životného prostredia (ďalej len „vyhláška“).

Abstrakt:

Ak štátny orgán na ochranu zdravia nevie jednoznačne preukázať, že existuje úplná istota, že elektromagnetické žiarenie vôbec neškodí, tak by mal realizovať, v súlade s najnovším vedeckým poznáním, preventívne legislatívne opatrenia a osvetu bez ohľadu na úplný dostatok dôkazov o jeho definitívnej škodlivosti, pretože je to bezpečnejšie riešenie pre zdravie ľudí. Čakanie na dostatok dôkazov, ignorovanie upozornení vedcov na medzinárodnej úrovni, ako aj najnovších odporúčaní Európskeho parlamentu môže mať fatálne následky, ktoré sa prejavia na zdraví celej populácie.

Dňa 15.11.2017 bola na Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“) podaná **VÝZVA na novelu Vyhlášky MZ SR č. 534/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia a na limity expozície obyvateľov elektromagnetickému žiareniu v životnom prostredí** (ďalej len „VÝZVA“).

VÝZVU podporili odborné a akademické authority z oblastí biológie, medicíny, zdravotníctva, elektrotechniky, fyziky a práva (*vid'.príloha 1, aktualizovaný zoznam*).

Minister zdravotníctva Slovenskej republiky Tomáš Drucker v odpovedi zo dňa 1.12.2018, č.j.S02881-2017-OVZ-2 uvádza o.i., cit: „... v súčasnosti neexistujú jednoznačné vedecké a dostatočné dôkazy o škodlivosti elektromagnetického žiarenia na európskej úrovni na zdravie ľudí, ... budeme sa tejto téme venovať za účasti viacerých dotknutých subjektov“ (*vid'. príloha 2*).

Na pracovnom stretnutí dňa 7.12.2017 na MZ SR bolo predložených sedem téz (*vid'. príloha 3*). Vzhľadom na to, že MZ SR sa k dnešnému dňu nevyjadriло, predkladáme uvedené tézy formou DRUHEJ VÝZVY adresovanej MZ SR so žiadosťou o oficiálne vyjadrenie k nasledovným bodom:

1.

Požadujeme zabezpečenie účinnejšej ochrany zdravia obyvateľstva uplatnením princípu prevencie, princípu opatrnosti a zabezpečenia najnižšej možnej expozície v súvislosti najmä dlhodobým vplyvom elektromagnetického žiarenia na zdravie ľudí.

Máme za to, že vyhláška MZ SR č. 534/2007 Z.z. nespĺňa požiadavky podľa zákona NR SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane verejného zdravia a vyjadrujeme obavu, že sa ochrana zdravia v prípade elektromagnetického žiarenia nevykonáva na území Slovenskej republiky v súlade s najnovšími vedeckými poznatkami.

Súčasná vyhláška, ktorá má aj formálne nedostatky, sa opiera o odporúčanie Európskej komisie z roku 1999, pričom nezohľadňuje novšie odporúčania Európskeho parlamentu (Uznesenie 2008/2211(INI) o otázkach zdravia v súvislosti s

účinkami elektromagnetických polí EPaR, Výbor pre životné prostredie a verejné zdravie a Uznesenie č. 1815 PARLAMENTNÉHO ZHROMAŽDENIA RADY EURÓPY z 27. mája 2011 O potenciálnych rizikách elektromagnetických polí a ich vplyvoch na životné prostredie, v ktorom sa požaduje rešpektovanie princípu prevencie podľa medzinárodného princípu bezpečnostných štandardov ALARA ("as low as reasonably achievable", t.z. „tak nízko ako je len možné dosiahnuť“).

2.

Žiadame MZ SR, aby sa vyjadrilo k publikovanej vedeckej štúdií GUIDELINE 2016 Európskej akadémie pre environmentálnu medicínu (EUROPA EM) a zaujalo k nej oficiálne stanovisko, či ju považuje za vedeckú štúdiu a o čo svoje tvrdenie opiera.

Europa EM Guideline 2016 je vedecký dokument, ktorý spracoval medzinárodný tím vedcov ako štúdiu Európskej akadémie pre environmentálnu medicínu (EUROPA EM). Úlohou tejto inštitúcie je poskytovanie najnovších vedeckých poznatkov a empirických dôkazov, pokiaľ ide o kauzálny, aj epidemiologický vplyv environmentálnych faktorov na ľudské zdravie a predkladanie konkrétnych odporúčaní pre prevenciu, diagnostiku a terapiu. Jej názor má, z lekárskeho hľadiska, váhu aj pri politickej diskusii o zdravom životnom prostredí. Autormi štúdie sú vedci z renomovaných vedeckých a univerzitných inštitúcií v Nemecku, Rakúsku, USA, Luxembursku, vrátane Slovenskej akadémie vied. (Štúdia bola zaslaná MZ SR súčasne s Výzvou dňa 15.11.2018)

3.

Máme za to, že Národné referenčné centrum pre neionizujúce žiarenie pri ÚVZ SR, vzhľadom na jeho postavenie v štruktúre MZ SR a jeho úlohu, nie je vedeckou inštitúciou s experimentálnou praxou. Predkladatelia VÝZVY preto žiadajú, aby MZ SR uviedlo o aké najnovšie vedecké poznanie sa opiera a svoje stanovisko k predmetu výzvy podoprelo vedeckou autoritou.

Spoločné stanovisko Európskej komisie a Svetovej zdravotníckej organizácie, na ktoré sa odvoláva MZ SR, jednoznačne upozorňuje na opodstatnenosť zavedenia ochranných opatrení, zvýšenú opatrnosť a informovanie verejnosti o potenciálnych rizikách elektromagnetického žiarenia (vid' bod 1 a 4), ktoré zo strany štátnych orgánov na ochranu zdravia na Slovensku, v porovnaní s inými štátmi Európskej únie, absentujú. Na porovnanie prikladáme prehľad zdravotných politík v iných štátoch EÚ aj vo svete (vid' príloha 4).

4.

Žiadame MZ SR o vyjadrenie, či sa zhodneme v názore, že elektromagnetické polia a žiarenie vo frekvenčnom spektre 0-300 GHz je polutantný (znečisťujúci) environmentálny faktor, ktorý bol zaradený do skupiny karcinogénov typu 2B. Medzinárodný úrad pre výskum rakoviny (IARC), ktorý je súčasťou Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) zaradil elektromagnetické polia medzi „možné ľudské karcinogény“ v klasifikačnej skupine 2B na zasadnutí monotematickej pracovnej skupiny 31 vedcov zo 14 štátov, ktoré sa konalo v máji 2011 vo francúzskom Lyone. Táto klasifikácia, ktorá je založená na obmedzených dôkazoch, zároveň úplne vylučuje akékoľvek interpretácie, že elektromagnetické polia sú bezpečné a nekarcinogénne (skupina 4). Jedným z hlavných dôvodov nehodnotenia klasifikáciou "pravdepodobný" (skupina 2A) alebo "známy" (skupina 1) karcinogén, bol nedostatok jasných dôkazov zo štúdií na zvieratách o expozícii vedúcej k rakovine (vid' príloha 5, Vyjadrenie Doc. Ing. Igor Belyaev, DrSc.).

Uvedená klasifikácia znamená vysoké riziko a pochybnosti o vplyve elektromagnetických polí na človeka a životné prostredie. Aké opatrenia zaviedlo MZ SR pri ochrane zdravia obyvateľstva v súvislosti s potenciálnymi rizikami elektromagnetických polí po roku 2011?

Limity a požiadavky na zdroje elektromagnetického žiarenia boli pred rokom 2007 prísnejšie. **O aké vedecké poznania sa opiera rozhodnutie zmeniť tieto limity na súčasnú úroveň? Požadujeme doložiť epidemiologické štúdie, systematické prehľady a metaanalýzy potvrdzujúce jednoznačnú bezpečnosť elektromagnetického žiarenia pri týchto stanovených limitoch a požiadavkách.**

5.

Máme za to, že v prípade elektromagnetického žiarenia vo frekvenčnom rozsahu 0-300 GHz ide o potenciálne karcinogénny faktor životného prostredia, ktorý si vyžaduje zvýšenú opatrnosť pri ochrane zdravia. Aplikácia súčasnej vyhlášky z roku 2007 nie je v súlade s vedeckými poznatkami a v praxi vedie k záťaži obyvateľov fyzikálnymi faktormi (v súvislosti s expozíciou elektromagnetickým poliam), čím nezabezpečuje adekvátnu ochranu zdravia obyvateľov (podľa odporúčaní Európskeho parlamentu uvedenými v bode 1 a Svetovej zdravotníckej organizácie WHO v bode 4). Čakanie na spoločné odporúčacie stanovisko Európskej komisie a WHO a zaradenie elektromagnetického žiarenia do skupiny jednoznačne dokázaného karcinogénu, predstavuje riziko pre zdravie obyvateľstva.

6.

Predkladatelia VÝZVY žiadajú MZ SR, aby zdôvodnilo a svoj názor podoprelo odbornou vedeckou autoritou z experimentálnej oblasti, či je dôvod a za akých okolností je potrebné venovať zvýšenú pozornosť pri ochrane zdravia faktorom životného prostredia, ktoré sú zaradené do skupiny karcinogénov typu 2B a aplikovalo to na elektromagnetické žiarenie (a jeho zdroje).

Súčasná vyhláška stanovuje iba minimálne požiadavky na zdroje a limity elektromagnetického žiarenia, pričom ochrana pred ich účinkami by **nemala byť len minimálna, ale vzhľadom na súčasný stav vedeckého poznania aj preventívna** (viď. príloha 6, *Úvahy de lege ferenda*, Doc.JUDr.Ing. Branislav Cepek, PhD.).

7.

Žiadame MZ SR, aby vzhľadom na súčasný stav vedeckého poznania a jeho aplikačnú prax iniciovalo stretnutie odborníkov z príslušných vedeckých oblastí a ustanovilo expertnú skupinu, s cieľom novelizácie vyhlášky a jej uvedenia do súladu so súčasnými poznatkami vedy o vplyve fyzikálnych, chemických a biologických faktorov na verejné zdravie tak, ako to ministerstvu ukladá zákon NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane a podpore verejného zdravia.

Prílohy k druhej výzve:

1. Aktualizovaný zoznam podporovateľov Výzvy na novelu vyhlášky MZ SR č. 534/2007 Z.z.
2. Odpoveď ministra zdravotníctva SR zo dňa 1.12.2018, č.j.S02881-2017-OVZ-2
3. Zápis ku stretnutiu na Ministerstve zdravotníctva SR zo dňa 7.12.2017
4. Prehľad svetových zdravotníckych politík
5. Doc. Ing. Igor Belyaev, DrSc., SAV Bratislava, Vyjadrenie k 2B klasifikácii
6. Doc. JUDr. Ing. Branislav Cepek, PhD., Úvahy de lege ferenda k vyhláške MZ SR č. 534/2007 Z. z.

